

Časová osa ke 100. výročí republiky

Epilog první

Střídavě věnuji svůj pohled na čerstvě vysázený strom Slovanů, český národní symbol a cestu, kterou jsem kráčel k mému místu, kde stojím na značce s číslem letošního roku. Procházkou sem jsem mezi jednotlivými desetiletími končící vždy osmým rokem, magickým v událostech naší vlasti poznal některá jména mých přátel, kteří napsali na cestu klíčové momenty svého života.

Experiment se podařil. Účastníci oslav stého výročí založení republiky doplnili cestu svým svědectvím, doplnili o své osudy vyprávění vyvěšených obrazů o zvláštních momentech, které lid českého státu celé to století provázely.

Cesta plná osobních poznámek odhalila rozmanitost lidských osudů, jak každý život má svoji nenahraditelnou cenu.

Metr představuje trvání jednoho roku. Do ukončení celého pokusu zbývá poslední fáze, ta myšlenková. Ukázat délku trvání z poněkud netradičního pohledu. Aby v uvědomění mocnosti času uchovávané v srdci byly jen ty skutečně cenné hodnoty a takové dědictví předáváno dále. Ale nepředbíhejme. Je potřeba jít zpět, mnohem dále a s rozvahou.

Ze svého místa těžko rozpoznávám po sto metrech místo založení republiky před sto lety. Rozhodl jsem se vykročit běžnou rychlostí chodce. Tou překonám jednu průměrnou délku lidského života přibližně za minutu.

Napadá mě přirozená otázka: *Jak hluboko do minulosti v tempu přirozené chůze bych byl schopen dojít? Co zjistím?*

Hned za parkovištěm u hřiště, ještě před lávkou píše se rok 1859 a Darwin vydává svou knihu „O původu druhů“. Tak blízko od počátku mého putování zpět se teprve poprvé vyslovuje teorie našeho původu, což mi později připadá úsměvné. Mijím mateřskou školu, když na konci osmnáctého století pára poprvé v historii dává do pohybu soukolí. Na hlavní silnici jsem odbočil k úřadu. Ještě před mostem je objeven nový kontinent Amerika. Za mostem, na pravé straně řeky Gutenberg v roce 1450 vynalézá knihtisk. Za mostem volím cestu do Litomyšle přes Luka. Na mostku Končinského potoku se rozhlížím zpět. Nacházím se v dobách jedenáctého století, kdy papež Urban posílá první rytíře v reakci na politický vývoj na blízkém východě do svaté války. Přitom o kilometr dál, ještě před obcí Řídký výjimečný muž, Ježíš, přednáší lidem poněkud v odlišném znění recept na lepší život. Po hodině chůze v Tržku mijím první pyramidu asi 2700 před n.l.. Dál za Tržkem lidé poprvé použili písmo a v Nedošíně kolo. Po půl druhé hodině procházky jsem byl svědkem narození více jak 300 generací mých předků a nacházíme se virtuálně v době 5,5 tis. let před n.l., Dále mě čeká trať pro pokročilejší.

Na konci Litomyšle potkávám člověka, kterého zcela prokazatelně již doprovází pes.

Svitavy jsou místem biologického mezníku. V čase 30 tisíc let od současnosti. Jako potomci našich tehdejších předků v této době na vývojové linii máme naprosto shodnou DNA. Člověk současnosti pochází ještě z této doby. Dál za Svitavami již nikoliv. Více do minulosti ještě není člověk vyvinut do současné podoby.

Moji předci, moji *přímí* předci jsou zde. Jestliže podám ruku svému otci, ten zas svému otci, mému dědu a tak dále, vytvoříme spolu lidský řetěz o téměř 1400 osob, tedy téměř v dvojnásobném počtu, co má naše obec. Řadu dva kilometry dlouhou. Praotcové na původním konci linie dále svírají v ruce již své evoluční předchůdce.

Nemáš-li stan a teplé oblečení dál už raději nechod'...

Moravská Třebová reprezentuje okamžik šíření prvních lidí rodu Homo Sapiens v Evropě. Okolí Mohelnice nese charakter doby, kdy lidský druh téměř vymizel z naší planety. Šlo o ohrožený druh, který čítal na celé zemi sotva deset tisíc jedinců. Ostrava je období před 170 tisíci lety, kdy se lidé začali oblékat. Na takové místo, kde si pravděpodobně Adam s Evou uvědomili svoji nahotu, bychom museli v našem měřítku kráčet v kuse dva dny. Dva dny bez přestávek.

Jsi-li dobrodruh, máš-li kondici a nevádí Ti delší odloučení od blízkých, pokračuj...

Vývojová linie člověka je pestrá, lze si ale pro zjednodušení představit cestu dál. Až ke Kyjevu planetu obydluje Homo erectus, člověk vzpřímený. Jeho předek Homo habilis, který používal již primitivní nástroje, by mě provázel od Kyjeva až do doby před 2 mil. lety v mém pokusu až na hranici Evropy s Asií, například k Volgogradu. Cestou dál na východ potkávám zhruba v polovině Kazachstánu evolučně velmi úspěšného hominida Australopithecuse.

Konečně, kde na mapě prstem ukážu polohu hory planety Mount Everest, majestátně chlubicí se pyšně na obdiv svému okolí jako symbol momentu před sedmi miliony lety, kdy se na Zemi objevují první předchůdci člověka. Dopřál-li bych si denně alespoň osm hodin spánku, na toto místo dorazím nejdříve za 3,5 nebo spíše 4 měsíce. Průměrnou délku současného člověka jsem přitom překonal za jednu minutu.

Musel bych 1,5 krát obejít zeměkouli, abych zachytil dobu hromadného vyhynutí dinosaurů. Planetu zachvátí horečka obrovského rozvoje savců, tedy i prvních primátů.

Dva roky jsi putoval a z této expedice se zpět vrátíš do své doby po čtyřech letech. Máš možnost se rozhodnout putovat dál. Ale jako tvůj vnitřní hlas varuji předem, Jsi-li hodně mlád a zdrav nevyučuj, že na konec cesty, tedy samotný počátek dojdeš, ale zcela jistě se nevrátíš...

Polovina vzdálenosti k naší přirozené družici Měsíci je období před 250 mil. lety, kdy Život v důsledku velkých klimatických změn téměř

vymizel. A Luna, její chladný povrch je ve vzdálenosti značící dobu, kdy život vychází z moře. Na své cestě snění jsem právě patnáct let. Třikrát dále se objevují první mnohobuněčné organismy a osmkrát dále vzniká na Zemi život. Až na tento počátek ve zvoleném měřítku odpovídající také 80ti cest okolo světa bych musel výpravu přežít jako nepředstavitelně vitální stařec, neboť cestoval bych do tak daleké minulosti nejméně 90 let.

Myšlenkový experiment provedený u příležitosti kulatého výročí založení malého státu uprostřed starého kontinentu přináší hořké poznání. Připravil půdu k odpovědím mnohem významnějším. K poznání původu, poznání sebe sama.

Epilog druhý

Cestou do Svitav jsem poznal ve statistice, že nejméně jeden z mých předků je vrah nebo znásilnil ženu. Zlo, které je mému myšlení daleké. Čin, který v účtě k životu a milování něžného pohlaví je mi dalek, nepředstavitelný. I zde lze ovšem bez účelu nějaké omluvy namítnout s odkazem na výsledky, že přes zabijení přežil můj předek střet kmenů, nebo díky znásilnění se další narodil. Jsem to tedy já. Jako oni.

Poklekl jsem se před kabinami hřiště na chodníku v místě pro září roku 1945 a ve zrychleném tepu mi začalo docházet, kam nás evoluce vlastně posunula.

Zde na tomto místě v čase se nachází bod rozhodnutí nejen pro náš druh, ale celou Zemi. Gaia ve vášnivém milování s nekonečnem znovu otěhotněla a zamýšlí své potomky tentokrát svěřit do výchovy jejich otcí.

Přinese vabank druhou zdařilou proměnou?

Při pohledu na východ, do daleké minulosti se ptám, koho z mých předků poprvé napadlo vzít do ruky zapálenou větev. Který z nich poprvé utíkal před šelmou, nikoliv ze strachu, ale vypočítavě ji dostat do pastí? Kdo poprvé mrtvého starce odnesl mimo úkryt, abych zakryl jeho rozkládající se tělo kamenem? Nikoliv kvůli pachu, ale právě z toho zvláštního pohnutku. Náhle nesnesl ten pohled na otevřené oči bez života! Začalo mu být divné, kam jeho přítel vlastně odešel. Byl tu ještě před chvílí a už tu není. Kde tedy je? Neubírá již ze zásob potravy, ale přitom všem přeživším chybí.

Kdy jsem tam v dálce, jako oni vyzkoušel poprvé využít nápadu ze svého snu?

Byla to zkušenost předaná dál zcela odlišně než u ostatních druhů. Právě tam to všechno začalo. Tam se zrodil člověk. Ten tvor pochopil, že je nahý a smrtelný. Utrhnutí jablka poznání ze stromu a vyhnání z ráje blažené nevědomosti.

Možný příjem energie z potravy nestačil náhlým potřebám mozku a podmínky k přežití byly kruté, likvidační. Ale inteligentní život se právě díky této krizi dostal ke slovu. Evoluce se rozhodla u našeho druhu zásadním způsobem zcela změnit směr přizpůsobení se podmínkám

a na místo do svalů a kostí investovala do šedé hmoty pod skořápkou lebky. Tak se vyvinul nesmírně komplikovaný orgán, který je nadějí pro šíření života mimo svoji rodnou planetu.

Riskantní trik matky evoluce nás stál málem vyhynutí. Klíčový moment biologického rázu.

Proměna.

Násilí plodí další násilí, může skončit jen úplným vítězstvím jedné strany. Klečím na místě, kdy Evropa se vzpamatovává z druhé světové války. Bohužel podmínky k udržení míru byly na celé zločiny nakažené planetě krajně nestabilní. O pár milionů let později po poslední proměně padlo riskantní rozhodnutí Homo Sapiens Sapiens ukončit válečné běsnění shobením dvou jaderných bomb.

Klíčový moment morálního rázu.

Proměna?

Pomalu jsem vykročil k vysázené lípě.

Osudem člověka je být obětí svého vlastního pokroku, odvádí daň za každou využitou příležitost být dokonalejší. *Consummatum est.* Řešení komplikované rovnice přežití se nalézá pravděpodobně právě v pochopení významu odpuštění, aby pozůstatky těch horších vlastností v nás mohly být definitivně pohřbeny v následném stádiu vývoje.

Proměna může být dokonána úspěšně.

Kauzalita a antropický princip. Příčina, důsledek a vnímání řetězu událostí. Stalo se, aby mohla inteligentní bytost dosvědčit, že se tak stalo. Inteligentní bytost byla stvořena.

Proto stane se.

Je to nevyhnutelné.

Za celou skupinu *Čtvrtníci* tímto autor epilogů Jiří Storoženko časovou osu uzavírá a děkuje všem návštěvníkům slavnosti 100 let výročí založení Republiky Československé za bohatou účast.

